

Vergaderjaar 2010–2011

31 482

Cultuursubsidies 2009–2012

Nr. 73

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 februari 2011

Aanleiding

Met de brief van mijn voorganger van 18 januari 2010 met als onderwerp «brandveiligheids- en ARBO-voorschriften voor specifieke culturele instellingen» heeft hij vragen van de leden van de vaste Kamercommissie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over dat onderwerp beantwoord. In die brief heeft hij toegezegd bij gereedkomen van de externe evaluatie van de Regeling Veiligheidszorg Niet-rijksmusea, uitgevoerd door de Mondriaan Stichting, de Tweede Kamer daarover te informeren.

Met deze brief wil ik de vaste Kamercommissie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, zoals gevraagd in uw brief van 18 november 2010 (kenmerk 2010D45973), maar ook als toegezegd in bovengenoemde brief van mijn voorganger van 18 januari 2010 (kamerstuk 31 482, nr. 58), informeren over de laatste stand van zaken.

Terugblik

In de beleidsbrief *Veiligheid voor collecties* (Tweede Kamer, vergaderjaar 2004–2005, 29 314, nr. 12) zijn maatregelen aangekondigd om de structurele bescherming van cultureel erfgoed te verbeteren. Met het uitvoeren van die maatregelen geef ik zowel invulling aan mijn verantwoordelijkheid voor de bescherming van het cultureel erfgoed in brede zin, als aan mijn specifieke verantwoordelijkheid voor de in rijksgebouwen gehuisveste (rijks)collecties. Rijksgesubsidieerde musea ontvangen sinds 2005 subsidie voor het wegwerken van veiligheidsachterstanden en daarnaast zijn er gelden beschikbaar gesteld voor de professionalisering van de veiligheidszorg voor cultureel erfgoed in brede zin. De Koninklijke Bibliotheek (KB) is gevraagd een centrale database voor incidentenregistratie voor erfgoedinstellingen op te zetten (DICE) en in het verlengde daarvan is, na een studie van het Instituut Collectie Nederland (ICN) «Een structurele plek voor kennis en informatie over veiligheidszorg van museale collecties (oktober 2005)», de KB gevraagd een Kennis-

centrum Veiligheid Cultureel Erfgoed op te zetten. Niet rijksinstellingen met erfgoedcollecties konden bij de Mondriaanstichting subsidie (over een periode van drie jaar) krijgen voor het opstellen van een risicoanalyse en deelname aan regionale en lokale netwerken gericht op veiligheidszorg.

Met de Rijksgebouwendienst (Rgd) is, in samenhang met de te treffen maatregelen in het kader van veiligheid in het algemeen, gekeken naar de brandveiligheid van de rijksgesubsidieerde instellingen gehuisvest in rijksgebouwen.

Het is belangrijk te vermelden dat de Erfgoedinspectie toeziet op het behoud en beheer van de rijkscollectie, waarbij veiligheidszorg volop aandacht krijgt. De bevindingen van de Erfgoedinspectie zijn vastgelegd in de inspectierapporten. Ook in de Monitor Erfgoedinspectie 2009 is gevraagd naar de stand van zaken rondom veiligheidszorg bij de rijkscollectiebeheerders. Hieruit blijkt dat weliswaar driekwart van de musea over een integraal veiligheidsplan beschikken, maar dat deze plannen niet altijd actueel zijn.¹

Stand van zaken

Om een goed beeld te krijgen van de stand van zaken ten aanzien van de getroffen maatregelen met betrekking tot de veiligheid van het cultureel erfgoed, heb ik 25 oktober 2010 een ronde tafel bijeenkomst georganiseerd bij het Kenniscentrum Veiligheid. Tijdens deze ronde tafel is met vertegenwoordigers van betrokken partijen gesproken over de resultaten en effecten van de getroffen maatregelen, de evaluatie van de regeling bij de Mondriaan Stichting en het functioneren van het Kenniscentrum.

Kenniscentrum Veiligheid

Bij de evaluatie van het functioneren van het Kenniscentrum bij de KB werd duidelijk dat er door het Kenniscentrum veel is bereikt en dat het belang van de functie van het Kenniscentrum door het veld wordt onderschreven. Problemen die werden geconstateerd, betroffen met name onduidelijkheid over het aanbod, de positionering van het Kenniscentrum, het vrijblijvende karakter van de inbreng vanuit de kennisinstututen en het feit dat veel potentiële gebruikers het Kenniscentrum te veel associëren met de bibliotheek sector.

Gezien de uitkomsten van de evaluatie is besloten het Kenniscentrum Veiligheid Cultureel Erfgoed met ingang van 1 juli 2010, te beginnen met een periode van drie jaar, onder te brengen bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed te Amersfoort. Daarmee is dit Kenniscentrum Veiligheid bewust gepositioneerd binnen het kenniscentrum voor behoud en beheer van ons cultureel erfgoed. Het Kenniscentrum Veiligheid kan zich vanuit deze positie beter profileren als kennismakelaar en kennisleverancier voor het gehele erfgoed: roerend en onroerend.

Regeling Veiligheidszorg Niet-rijksmusea

In opdracht van de Mondriaan Stichting heeft het bureau Research voor Beleid de subsidieregeling *Veiligheidszorg Niet-rijksmusea* geëvalueerd. De resultaten van deze evaluatie heb ik in juni 2010 ontvangen.

De regeling, gericht op het verbeteren van de veiligheidszorg en het agenderen van het onderwerp, had een looptijd van drie jaar, 2006 tot en met 2008, en is eenmalig met een jaar verlengd. Daarvoor is drie maal € 0,5 mln. beschikbaar gesteld.

¹ Monitorboek Erfgoedinspectie 2009–2010, December 2010.

Het bureau Research voor Beleid concludeert dat er in de periode 2006 tot en met 2009 een belangrijke stap is gezet. De veiligheidszorg is bij ruim 500 instellingen verbeterd. De regeling heeft bijgedragen aan kennisvergroting, bewustwording van het belang van veiligheidszorg en aan agendering van het onderwerp bij erfgoedinstellingen. Er is dus sprake van een stevige inhaalslag op het gebied van veiligheidszorg. Opvallend is ook de conclusie dat de ondersteunende risicoanalyse vaak als breekijzer heeft gefungeerd om lokale overheden te overtuigen om investeringen voor veiligheidszorg te financieren.

Research voor Beleid signaleert twee belangrijke aandachtspunten. Het eerste is de coördinatie van de veiligheidsnetwerken (opgezet door de museumconsulenten vanuit de provinciale erfgoedhuizen) die bij deelnemende instellingen is ondergebracht. Omdat het hier niet om een kerntaak van de instelling gaat, leidt dit er in sommige gevallen toe dat het netwerk minder actief wordt benut. Als mogelijke oplossing suggereert Research voor Beleid de coördinatie onder te brengen bij museumconsulenten. Het tweede punt is de organisatorische aanpassingen bij instellingen. Er bestaat een grote behoefte aan meer begeleiding bij de noodzakelijke organisatorische veranderingen, zoals de borging en implementatie van het calamiteitenplan.

(Brand)Veiligheidsprojecten bij rijksgesubsidieerde musea

De rijksgesubsidieerde musea heb ik in staat gesteld extra aandacht te geven aan het onderwerp veiligheid: zowel inbraakveiligheid, veiligheid in verband met werkomstandigheden (Arbo) en brandveiligheid. Specifiek met betrekking tot brandveiligheid heeft de Rijksgebouwendienst (Rgd) brandveiligheidschecks uitgevoerd die voor de musea in 2009 en 2010 zijn afgerond. Waar uit de scan blijkt dat bij een museum direct maatregelen getroffen moeten worden, worden direct tijdelijke maatregelen getroffen en wordt direct een start gemaakt met de voorbereiding en uitvoering van de rest van de werkzaamheden. Bij NCB/Naturalis, waar dit onder andere het geval was, zijn deze werkzaamheden inmiddels afgerond. Voor de overige instellingen worden de werkzaamheden in overleg tussen het museum en de Rgd uitgevoerd in de periode tot aan 2018, bij voorkeur samen met andere projecten.

Op basis van ervaringsgegevens is door de Rgd normatief een inschatting gemaakt van de investeringen die nodig zijn om de maatregelen voor de (brand)veiligheid uit te voeren. Bij de rijksgesubsidieerde musea en diensten bedragen deze investeringskosten samen ongeveer € 20 mln. In de begroting is er van uit gegaan dat de kosten worden opgenomen in de huur: dit zal een huurverhoging opleveren van in totaal iets meer dan € 1,8 mln. De Rijksgebouwendienst betaalt 20% van de kosten en de musea 80%. Hiervoor heb ik middelen gereserveerd. Daarnaast is er in het kader van veiligheid, inbraak en Arbo, incidenteel voor ca € 14 mln. geïnvesteerd en hebben overige investeringen in veiligheid geleid tot een structurele huurverhoging van totaal ca € 4 mln. waarvoor ook middelen beschikbaar zijn gesteld.

In het najaar 2010 heeft de directie Cultureel Erfgoed bovendien de Erfgoedinspectie verzocht in het eerste kwartaal van 2011 een themaonderzoek te doen naar de integrale veiligheidsplannen van de rijkscollectie-beherende musea. Het gaat hierbij om onderzoek naar de aanwezigheid en kwaliteit van de plannen, maar ook naar het houden van calamiteitenoefeningen en de organisatie van collectiehulpverlening. In het jaarverslag van de Erfgoedinspectie dat met een beleidsreactie aan uw Kamer wordt aangeboden wordt U hierover te zijner tijd geïnformeerd.

Resultaten van de ronde tafel veiligheid cultureel erfgoed 25 oktober 2010

Het gesprek met vertegenwoordigers van alle betrokken partijen over dit onderwerp leidde tot de volgende constatering:

- De regeling bij de Mondriaan Stichting heeft veel effect gehad en is dan ook een succes te noemen. Er bestaat nog steeds behoefte aan ondersteuning bij het uitvoeren van een risicoanalyse en de mogelijkheid een kleine investering te doen in apparatuur.
- Er bestaat in het veld behoefte aan het borgen van de opgedane kennis en het breder beleggen van die kennis, ook bij politie en brandweer.
- Ook het belang van het instrument Database Incidentenregistratie Cultureel Erfgoed, DICE, wordt onderschreven, net als het delen van de kennis en ervaringen van de gemaakte calamiteitenplannen en risicoanalyses.
- Algemeen werd geconcludeerd dat het onderwerp veiligheid cultureel erfgoed meer aandacht heeft gekregen en ook in de toekomst voortdurend aandacht vereist.

Het vervolg

Ik stel verheugd vast dat het onderwerp veiligheid cultureel erfgoed inmiddels veel draagvlak heeft in het veld. Tegelijkertijd realiseer ik mij dat het onderwerp continu aandacht nodig heeft. Nu is het dan ook zaak dat de nog bestaande vragen en aandachtspunten verder worden gebracht. Het Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM) heb ik gevraagd om de rode draad van de problemen die naar voren zijn gekomen bij de gemaakte calamiteitenplannen en risicoanalyses in kaart te brengen. Het Kenniscentrum Veiligheid heb ik gevraagd een rol te spelen bij de coördinatie van de netwerken en in samenwerking met het LCM te komen tot goed werkende regionale netwerken. Ook heb ik hun gevraagd instellingen desgevraagd te adviseren over organisatorische aanpassingen. Het Kenniscentrum Veiligheid zal ook nagaan hoe de opgedane kennis beter te borgen is en nagaan hoe die kennis breder te beleggen is zowel op instellingsniveau als op regionaal en rijksniveau. Ten aanzien van de kennis veiligheid cultureel erfgoed bij de politie en brandweer zal het Kenniscentrum het contact intensiveren.

Bovendien heb ik besloten, op basis van het bovenstaande de regeling bij de Mondriaan Stichting te verlengen met een accent op twee specifieke doelen: de kerken, waar de belangstelling voor het onderwerp later op gang kwam; en voor de veiligheidszorg voor het cultureel erfgoed op Caribisch Nederland, Curaçao, Sint Maarten en Aruba, waar onder de oude regeling nog maar één project plaatsvond.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
H. Zijlstra